

Fagykárók a mező- gazda- ságban

Lukács Béla, a MEM osztályvezető-helyettese elmondta: az elmúlt heti fagyok nem múltak el nyomtalanul a mezőgazdaságban. Sajnos, az ország különböző vidékein fagykárók érték a növényeket.

A nyugat-dunántúli ország-részekben, Zala és Vas megyében elsősorban a csonthéjas gyümölcsök, valamint a szőlő károsodott, de egyelőre még nem tudni, milyen mértékben. Arról van szó ugyan, hogy még egy-egy falun belül is igen nagy az eltérés attól függően, hogy milyen fekvésű a gyümölcsös. A megyékben, járásokban érthetően még nagyobb a szóródás. Zala megyében például a burgonya és a lucerna fagyjelekről árulkodik, ami nyilvánvalóan rontja a terméskilátásokat. A hirtelen lehűlést a kiültetett zöldsépalánták is megsínylették. Bács-Kiskun és Csongrád megyékben a magas nevelésű szőlők nem károsodtak, ellenben a hagyományos művelésű, tehát alacsony növények helyenként lefagytak.

Május 26–27:

A szocialista brigádvezetők országos tanácskozása

— Május 26–27-re hívták össze a szocialista brigádvezetők IV. országos tanácskozását — jelentette be csütörtöki, tegnapi sajtótájékoztatóján dr. Jandek Géza, a SZOT közgazdasági osztályának vezetője. Kereken tíz esztendővel ezelőtt tartották első országos tanácskozásukat a szocialista brigádvezetők. Jelenleg 106 ezer 818 munkabrigád 1 millió 190 ezer tagja versenyez a szocialista cím elnyeréséért vagy megtartásáért. Eddig 60 006 brigád — 788 057 taggal — nyerte el a szocialista címet, illetve az ezzel járó oklevelet, a bronz, az ezüst, vagy az arany fokozatot.

Tavaly s az idén eddig 385 kollektíva nyerte el a „Válalat kiváló brigádja” címet, s a közelmúltban átadták az első 13 kollektívának a szakma kiváló brigádja kitüntetését, az utóbbiakat azoknak, akik legalább 10 éve részt vesznek a mozgalomban és a legkiválóbb eredményeket érték el. Dr. Jandek Géza elmondta, hogy az orszá-

gos tanácskozás alkalmából az Elnöki Tanács magas állami kitüntetésekkel jutalmazza a legkiválóbb szocialista brigádtagokat.

A május 26–27-i országos tanácskozás, amelyen ezer küldött és 200 meghívott vendég vesz részt, a munkások igen jelentős fóruma lesz, ahol a szocialista brigádmozgalom aktuális kérdéseinek kívül a társadalmi-gazdasági élet időszerű problémáit is széleskörűen megvitatják.

Emelkedik a nemi betegségek száma

Az új egészségügyi törvény újabb lehetőségeket ad a nemi betegségek felszámolására — közölték csütörtökön Szombathelyen a Bőr- és Nemibeteg-gondozó Intézetek igazgatóinak és a megyei kórházak képviselőinek a tanácskozásán. A törvény, a felszámolás módszereit tekintve, kötelezővé tesz olyanokat, amelyeket eddig is végeztek az orvosok, csak nem kötelező érvénnyel. Mindenekelőtt a fertőző góccok felkutatására és a fertőzésnek kitett személyeknél a megelőzésre vonatkozik ez.

A téma ismert hazai szaktekinthető, dr. Károlyi István professzor, az Országos Bőr- és Nemibeteg-gondozó Intézet, valamint a Budapesti Bőrklinika megbízott igazgatója elmondta: az ad különösen aktualitást a tanácskozásnak, hogy egyre nő a nemi betegségek száma világszerte és hazánkban is. Az 50-es évek közepén és a 60-as évek elején alig for-

dult elő ilyen betegség. Azt hitték, végleg felszámolták, van olyan orvosi generáció, amelyik bizonyos nemibetegségek-fajtákat egyszerűen nem ismerhetett meg a gyakorlatban annak idején. A eredmények azonban a kitűnő diagnosztika és a hatások gyógyítás ellenére szétfeszültek. Ez elsősorban a világszerte növekvő idegenforgalommal, a megváltozott nemi magatartással, az urbanizáció gyorsulásával, a fiatalok gyorsabb nemi éréssel és egyéb tényezőkkel magyarázható. A prostitúciónak — mely tiltott formában nálunk is létezik, főleg a nagyvárosokban — nincs olyan szerepe, mint ahogyan sokan gondolják.

A bőrbetegségekkel kapcsolatban megállapították: a vegyipar gyors hazai fejlődése, újabb vegyi anyagok forgalomba kerülése fokozott óvatosságra és megelőzésre int.

Időben felfedezik

Ismeretterjesztő előadások Szegeden
a rákszűréről

Félidejéhez érkezett az a rákellenes felvilágosítási akció, a TIT és a Tüdőbeteg-gondozó Intézet közös vállalkozása, amelynek keretében a város üzemében, szövetkezetekben, művelődési házaiban ismeretterjesztő előadásokat tartanak. A tüdőrák elleni küzdelemnek ezt a módját Szegeden 1963 óta használják — sikerrel. A mostani, 40 előadásból álló sorozattal a lakosság figyelmét szeretnék újra felhívni a rákszűrös fontosságára.

Dr. Korkes László, a Tüdőbeteg-gondozó Intézet főorvosa legutóbb a November 7. művelődési központban tartott előadást, nagyszámú hallgatóság előtt.

— Miért van különös jelentősége a tüdőrákkal kapcsolatos rendszeres egészségügyi felvilágosításnak?

— A tüdőrákos betegek számának szaporodása miatt a kérdés világszerte az egészségügy központi problémája. A betegség sikeres kezelése legtöbbször a korai felismeréstől függ. Ezt pedig csak úgy lehet elérni, ha kiterjedt felvilágosítási kampányokat szervezünk a lakosság körében, rendszeres előadásokon értjük meg, tudatosítjuk a rákszűrös jelentőségét. Ha részt vesznek a szűrővizsgálatokon, ha ismerik a tüdőrák korai tüneteit, és panaszaiikkal időben fordulnak a szakintézet-hoz — állandóan javítani

tudjuk a gyógyításban elérhető eredményeket. Immár kétségtelen tény, hogy a kellő időben, megfelelően kezelt rákbetegeknél 5–10 éves túlélést érhetünk el, sőt annál inkább megvan a remény a végleges gyógyulásra, minél korábban a diagnózis és a megkezdett kezelés. Az előadásokon mindent hangsúlyozzuk, ismertetjük a betegség kezdeti tüneteit, próbáljuk meggyőzni a hallgatóságot: a betegeknek nem szabad idegenkedniük a tüdőrák pillanatnyilag egyetlen gyógyítási módjától, a műtéttől.

Az intézetben folyó lelkiismeretes munka, de a rendszeres egészségügyi ismeretterjesztés eredménye is, hogy ma már Szegeden a tüdőrákos megbetegedéseket időben felfedezik, sikerrel gyógyítják.

S. E.

ÚJ FILMEK

Hekus lettem

Magyar film. Rendezte: Gábor, Szersén Gyula, Garas Fejér Tamás. **Forgatókönyv:** eredeti dokumentumok és Főti Andor novellája alapján Zimre Péter. **Operátor:** Mezei István. **Főszereplők:** Harsányi Gábor, Koncz Gábor, Szersén Gyula, Máthé Erzsébet, Kállai Ferenc.

Bűnügyi epizódokat láthatunk a mozivásznon. Főti Andor visszaemlékezései és bűnügyi dossziék történetei elevenednek meg egy sokat emlegetett korszak megdöbbentő dokumentumaként. Végre egy jó bűnügyi film, heróizálás és romantikus túlzások nélkül, végre egy — nemcsak a film színterén szolgáló — hitelesen megrajzolt korrajz. Zimre Péter, a forgatókönyvíró a második világháború utáni inflációs évek félelmetes alvilágának dokumentációját adja, híres (vagy hírhedt?) bűnügyeket rekonstruál, és megmutatja az ebben a harcban alakulóerősödő demokratikus rendőrség erőfeszítéseit.

Külön tanulmányba kívánkozna a film első részében realista eszközökkel bemutatott kor, a felvillantott helyszínek, a különböző típusok sora. A feketepiacról az éjszakai mulatóig feltárja nemcsak a bűnök melegágyát, de a legkülönbözőbb és legjellegzetesebb bűnöző típusokat. Nagystílű pénzhamisítók és még nagyobb stílus csempészeket, kisstílusú tolvajokat és feketézőket.

A jól pergő epizódok sorát megtöri két dolog. A film második felének Hekus Dönci-epizódja, mely már nem mentes a szokvány bűnügyi filmek sablonjaitól és a főhős-rendőrtiszt kissé együgyű szerelmi története. Mindkettőt elnagyolt eszközökkel ábrázolták, így realitásmat szétve illusztratívák maradtak.

Harsányi Gáborról, erről a fiatal színészről nem egy alkalommal bebizonyosodott az utóbbi időben, hogy egyre erettebb, letisztultabb művészi eszközök birtokosa. Játéka most is telitalálat. Eszköztelenül, szinte puritánul játszik. Minden felesleges motívumtól mentesen kelti életre a marósból lett rendőrtiszt figuráját. Úgy tud egyszerű lenni, hogy érzelmi árnyalatok tárházát nyújtja, sok-sok színnel fűszerezte alakítását. Ezt a póztalan, egyszerű stílust követeli a film a színesektől, s ezt a feladatot szinte valamennyien maradtalanul teljesítik. Koncz

Még 1955-ben állapították meg a szociális otthonok gondozási díjait, s az akkori díjak már nem alkalmasak arra, hogy a tényleges szociális helyzet szerint, differenciálva fizessék a térítési díjakat a gondozottak. Egy új egészségügyi miniszteri rendelet most átdolgozza, progresszívvá teszi a hozzájárulást, és méltányosabban állapítja meg a gondozási díjakat. Az új rendelet az egészségügyi minisztérium, a tanács és a Szociális Intézetek Központjának igazgatása alá tartozó intézetekben levő gondozottak díját szabályozza. Eszerint a gondozási díj 1200 forintig terjedhet, de a vakok, testi és szellemi fogyatékosok rehabilitációs és foglalkoztatási jellegű intézményeiben maximum 600 forintig rendeli el a térítési díjat.

A rendelet kimondja, hogy a gondozási díjat a felvétel napjától kell megállapítani. S ha a gondozott nem tud fizetni, a teljes összeget a díjat, a teljes díjból meg nem fizethető összeget a tartásra kötelezett hozzátartozó fizeti.

Mi a lényegesen új a rendeletben? Ezentúl a gondozási díj megállapításánál figyelembe kell venni a gondozott jövedelmét, készpénzt, avagy ingatlant vagy ingatulajdonát, illetőleg a tartásra kötelezett jövedelmi-vagyoni viszonyait. A járadékszerű jövedelemmel (nyugdíj, öregségi, rokkantsági járadék stb.) rendelkező gondozott jövedelmének 80 százalékát, a munkaviszonyból származó rendsze-

res keresettel rendelkező szociális gondozott keresetének 60 százalékát kell gondozási díjként befizetni. A mindkét fajta jövedelemmel rendelkező gondozott teljes jövedelmének 60 százaléka lesz a gondozási díj a szociális intézményekben. A díjat természetesen méltányosan kell megállapítani, s a rendelet eleve kiköti, hogy az összeget úgy állapítják meg, hogy 100 forintnál több zsebpénz maradjon a gondozottaknak, s a házaspár van intézetben, akkor mindkettőjüknél legalább 100–100 forint maradjon, akkor is, ha csak az egyiknek van rendszeres jövedelme, vagy eltartásra kötelezett rokona.

Ha a gondozottnak nincs jövedelme, vagy abból a teljes díjat megfizetni nem tudná, de jelentős készpénz-vagyonnal rendelkezik, a gondozott és a beutaló szerv megállapodása alapján a készpénz-vagyont 80 százalékából kell fizetni havonta a díjat. Ha készpénze nincs, ellenben ingó vagy ingatlan van, akkor jelzálog vagy jelzálogjog létesítésével az ingó vagy ingatlan vagyont terhére állapítják meg a díjat. Mi tekinthető jelentős vagyonnak? A rendelet szerint a gondozási díj megállapítása szempontjából jelentősnek tekintik azt a vagyont, amelynek értéke a teljes gondozási díj negyhavi összegét meghaladja.

Természetesen az állam magára vállalja, vagyis ingyenesen állásban részesíti azokat, akiknek se jövedelme, se ingatlan vagy ingó vagyona, se eltartásra köte-

lezhető hozzátartozója nincs. Mennyit fizet az eltartásra kötelezett hozzátartozó? Teljes összeget csak akkor fizet hozzátartozó, ha az illető családban az egy főre jutó átlagjövedelem a 2000 forintot meghaladja, és részgondozásra kötelezik, ha 1000 —1200 forinton felül van az átlagjövedelem családtagnaként, természetesen a családi pótlék nélküli bruttó jövedelemről van szó.

A rendelet 1972. június elsején lép életbe. Az újonnan felvettek már a rendelet szerint megállapított díjat fizetik, de a már intézetben levők helyzetét is megvizsgálják és november 1-től az új díjtételek szerint kell a gondozási díjat fizetniük.

Hogy miért volt szükség az új rendeletre? Mert az eltelt időszak alatt az 1955-ös szabályozás elavult, egyre több magas jövedelemmel, ingó vagy ingatlan vagyonnal rendelkező kapott helyet szociális otthonokban és sok olyan gondozott van, akiknek viszonylag magas jövedelmű, fizetésre kötelezett hozzátartozója van. Szükséges volt tehát a progresszív hozzájárulás, és a méltányosság elve alapján megállapított magasabb tartásdíj fizetésének megoldása. Az egészségügyi minisztériumi rendelkezés számításba vette, hogy a helyi tanácsoknak nagyobb szerepe és felelőssége van a díjmegállapításnál, hiszen körültekintő és gondos mérlegelést kíván, hogy kinek milyen összegben fogják megállapítani az új gondozási díjat.

Sz. M.

Szellemi küzdelmek

Hasznos vita, tartalmas vita, termékeny, izgalmas, tanulságos, gondolatébresztő vita. Hányszor olvashatjuk ezeket a kifejezéseket. S milyen sokszor veszünk részt meddő, értelmetlen, tartalmatlan vitákban. Ezek a sztereotípiák vált, naponta hallott-idézett szókapcsolatok egyet minden- képpen fényesen bizonyítanak: vitatkozó nemzet is lettünk! Vitatkozunk helytől és témától függetlenül, vitatkozunk, ha valamit el kell döntenünk, meg kell oldanunk, ha valamit tisztáznunk kell, de vitatkozunk magáért a vitatkozásért, saját hangunkkal „objektívtól igazságaink” kedvéért is. Vitatkozunk az igazgatói irodákban és az utcán, az autóbuszokon és kiállítóhelyiségekben, a piacokon és a vitaesteken, a klubokban és a futballmeccsen. Szélesedő demokratizmusunk egyik lehetősége éppen a mindenki számára egyforma esélyeket biztosító vita. Szükségszerű fórumunk, életemünk, szellemi kényszerünk lett, de hódolunk divatjának is.

Valóban vitatkozunk? Valóban értelmes, tanulságos szellemi küzdelmek harcolni vagyunk? Vitáink a tisztázatlan kérdések eldöntését, a különböző álláspontok rögzítését szolgálják? Nagyreszt, döntő többségben igen. De vitatkozó kamaszkorunkat élvezszenvedjük minden betegségét, viseljük bélyegeit nemcsak az erőneveink.

Hány és hány meghívón, értesítésen olvashatjuk: „...utána vita, ... az előadást vita követi”. Azután az előadás után ki-ki elolvassa otthon megírt hozzájárulását, vagy elmondja unásig hallott lemezét, majd berekesztik és hasznosnak ítélik a „vitát”!

Nem véletlenek a nyelvünkben megcsontosodott ilyen kifejezések sem: a vita hevében, késhegyre menő vita, sőt vére menő vita. Sajnos, előfordul már, hogy valóban késpenge és kardvetett véget a „szellemi küzdelemnek”. Pedig a vita olyan szóharc, a gondolatok olyan küzdelme, mely állítások, nézetek tisztázására hivatott, és melynek során érvekkel — nem alkot, mindig tanító. Gyakörrel, késsel, vagy éppen rapodik tőle vitatkozó és a gúny és státuszszőlény hallgató egyaránt. Ezért fegyvereivel — bizonyítják, kell megtanulnunk vitatámasztják alá a vélemények igazát.

Több olyan vitán vettem részt — nagyrészt csendes szemlélőként —, melynek során a vitatkozók páncélba öltözötten jelentek meg, mely eleve láthatatlanná és megismerhetetlenné és megismerhetetlenné tette, nemcsak őket, de véleményüket és érveiket is, s melyből ők sem láttak ki, lerántva még páncéljuk szellőzőnyílás nélküli rostélyát is. A vitatkozás nem mes köntösében és építőszellemében mindenki fújta a maga papagáymondókáját, vajmi keveset törődve a másikkal és a vitaindító kérdésekkel. Olyan ez, mintha a középkor párbajvesztő lovagjai kardjukkal, kopjájukkal sohasem egymást, hanem mindig a legvégő bökdösték volna.

Egyetemista színjátszók és tudományos diákköri tagok vitáit hallgattam nemrég. Minden más produkció, dolgozat az ellenette volt az „én” teljesítménye ellen. S ezt a magatartást az sem menti, hogy ezek a fiatalok egy más realitásban, egy nemes versengésben valóban ellenfelek — nem ellenségek! — voltak. Ezért volt öncélú a vitájuk, ezért volt személyeskedő, ezért volt értelmetlen.

Hány olyan vitát ültünk már végig valamennyien, ahol hiába kérdeztük volna meg akár a legvérmesebb vitatkozókat, a tisztázandó kérdéseket egyáltalán nem tudta volna megfogalmazni. Vitatkoztak a semmin.

Aki vitatkozik, annak fel kell készülnie a vitára. Arra, hogy próbára teszi igazát, megméreti gondolatait, bizonyítani kell érveinek erejét, életképességét, és figyelnie kell új nézőpontra, új lehetőségekre is. És előfordulhat, hogy vesztítenie is tudni kell. Ez nemcsak logikus gondolkodást, koncentrációt és szellemességet igényel, de emberséget és nagyvonalúságot is. Mert a másik vétele, a másik ember tiszteletét is jelenti.

A „több szem többet lát” népi igazsága vitáink demokratizálódó folyamatának egyik alapja. A jó, a tázasára hivatott, és melynek során érvekkel — nem alkot, mindig tanító. Gyakörrel, késsel, vagy éppen rapodik tőle vitatkozó és a gúny és státuszszőlény hallgató egyaránt. Ezért fegyvereivel — bizonyítják, kell megtanulnunk vitatámasztják alá a vélemények igazát.

Tandi Lajos

Új gondozási díjak a szociális otthonokban